

УДК 343.9

DOI: <https://doi.org/10.17721/3041-1912.2024/2-2/11>

Наталія КОРЧАК, д-р юрид. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0001-7702-2636

e-mail: natalii.korchak@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Вступ. Корупція розглядається як фактор загрози національній безпеці та правовому порядку і конституційним цінностям у країні. Аналізується проблематика протидії корупції. Відповідно до даних вітчизняних соціологічних досліджень та міжнародного індексу сприйняття корупції (CRI) досліджено сучасний рівень корупції в державі.

Мета статті обумовлена необхідністю висвітлення інноваційних шляхів удосконалення антикорупційної моделі управління в публічному секторі та презентації найкращих практик, які були впроваджені в Україні та дали вагомий результат з точки зору забезпечення державної безпеки, зокрема в умовах російської агресії.

Методи. Методологія дослідження базується на поєднанні загальнонаукових (діалектичний, системний аналіз, абстрагування та конкретизація) і спеціальних (експертні оцінки, аналіз соціологічних даних, вивчення програмних правових актів, установлення причинно-наслідкових зв'язків) методів, що забезпечують достовірність результатів і висновків наукової розробки.

Результати. Результати дослідження показали, що корупція завдає серйозної шкоди демократичній структурі суспільства та є однією з головних загроз національній безпеці. Коріння корупції криються в механізмі здійснення державної влади. Протидія корупції наповнює новим змістом діяльність у сфері державного (публічного) управління. У дослідженні робиться акцент на антикорупційній політиці та антикорупційній стратегії в поєднанні з інструментами громадянського контролю. Ефективність протидії корупції залежить від якості антикорупційного законодавства, функціональної спроможності антикорупційних інституцій, сталого економічного розвитку країни та доброчесності поведінки публічної особи і нетолерування корупції громадянами країни.

Висновки. Виокремлено основні корупційні загрози державній та національній безпеці в цілому та розкрито сутність корупційних загроз державній безпеці в соціально-економічному, національно-культурному та інформаційному аспектах. Обґрунтовано, що ефективність протидії корупції безпосередньо залежить від дієвості антикорупційної стратегії. Запропоновано конкретні заходи вдосконалення взаємодії держави та громадянського суспільства у сфері протидії корупції.

Ключові слова: протидія корупції, національна/державна безпека, антикорупційна програма (стратегія), найкращі антикорупційні практики.

Вступ

Питання протидії корупції є надзвичайно актуальним для України. На сьогодні корупція створює суттєву небезпеку для життєдіяльності українського суспільства, а її масштаби та поширеність становлять реальну загрозу національній безпеці.

Так, результати опитування "Корупція в Україні 2022: розуміння, сприйняття, поширеність" засвідчили, що для населення України корупція, як і в 2021 р., посіла 3-тє місце серед основних проблем, перелік яких пропонувався респондентам для оцінки. Перше і друге місце у 2021–2022 рр. посіли висока вартість життя та воєнні дії. Зокрема, у 2022 р. 64,2 % населення України вважало корупцію дуже серйозною проблемою. Цей показник статистично знизився після двох років стабільності (зниження, порівняно з 2021 р., становило 4,4 в.п.) (Корупція в Україні 2022 ...).

Згідно з опитуванням Київського міжнародного інституту соціології, проведеного восени 2023 р., 63 % громадян найбільше із проблем, крім війни, турбує корупція. І тільки потім 46 % українців назвали низькі зарплати та пенсії, 24 % респондентів – високу вартість комунальних послуг, 22 % – демографічну кризу і 20 % – безробіття (Сприйняття населенням ..., 2023).

Ураховуючи, що в соціумі існує стійкий зв'язок між боротьбою з корупцією та євроатлантичною інтеграцією, значна частина українців вважає, що антикорупційні процеси відбуваються здебільшого завдяки тому, що влада і громадянське суспільство працюють над членством України в Європейському Союзі. Цю думку підтверджує і дослідження соціологічної служби Центру Разумкова на замовлення

видання "Дзеркало тижня", проведене восени 2023 р. Згідно з ним понад третина громадян, а саме 34 % опитаних, вважають боротьбу з корупцією найбільшим позитивним аспектом майбутнього членства України в ЄС (Чому українці хочуть ..., 2013).

Варто наголосити, що процеси формування організації влади завжди супроводжувалися боротьбою з корупцією, а історія останньої тісно пов'язана з утворенням держави як форми організації суспільства в цілому. Ведучи мову про корупцію загалом, потрібно зважати і на її психологічну причину як своєрідний спосіб мислення, який "зумовлює спосіб життя" (Акімов, 2014, с. 181). І саме результати останнього соціологічного дослідження "Корупція в Україні 2023: сприйняття, досвід, ставлення" засвідчують, що 53 % українців вважають, що корупція ніколи не може бути виправдана, а частка респондентів, які вважають, що за боротьбу з корупцією мають відповідати прості громадяни, зросла з 9 % у 2021 р. до 13 % у 2023 р. (Стан корупції в Україні 2023 ...).

Наведені вище результати останніх соціологічних досліджень засвідчують, що: 1) громадяни починають визнавати необхідність докладання власних зусиль у справі протидії корупції; 2) в українському суспільстві вже сформувалося чітке розуміння впливу корупції на розвиток країни.

Методи

Підготовка статті до публікації відбувалася на основі експертних оцінок, аналізу соціологічних даних, установлення причинно-наслідкових зв'язків та вивчення програмних правових актів щодо антикорупційної політики та національної (державної) безпеки, що забезпечили достовірні

© Корчак Наталія, 2024

результати дослідження проблематики ефективності протидії корупції як необхідної умови забезпечення конституційного правопорядку та основи забезпечення національної (державної) безпеки. Використання ж таких загальнонаукових методів пізнання, як діалектичний, системний аналіз, абстрагування та конкретизація стало підґрунтям для формулювання обґрунтованих висновків.

Результати

Реакцією на поширеність системної корупції в державних органах є визначення інтенсифікації боротьби з тероризмом та організованою злочинністю, протидії руйнуванню державного апарату та місцевого самоврядування як стратегічного напрямку державної політики у сфері забезпечення державної безпеки в цілому (Стратегія забезпечення ..., 2022). Міністр оборони України Рустем Умеров на загальних зборах Європейської бізнес-асоціації запропонував своє бачення корупції в державі, що перебуває в умовах воєнного стану: "Під час війни ставлюся до корупції як до тероризму" (Під час війни ..., 2023). Вважаємо, що таке порівняння корупції із тероризмом є спробою підкреслити ступінь і масштаби загрози корупційних злочинів.

Як історичну довідку нагадаємо, що офіційну позицію про необхідність криміналізації корупції вперше було зафіксовано в п. 8 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності (Конвенція Організації Об'єднаних націй проти транснаціональної ..., 2000). Згодом Конвенцією ООН проти корупції було визначено перелік дій (ст. 15–25), які охоплені характеристиками корупційних правопорушень (Концепція Організації Об'єднаних націй проти корупції, 2003).

Варто наголосити, що саме з метою посилення боротьби з корупцією Законом України від 3 березня 2022 р. № 2113-IX "Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану" було доповнено ст. 111 (Державна зрада), 113 (Диверсія) КК України ознакою, що обтяжує відповідальність, – вчинення дій в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту, а також передбачено санкції за вчинення таких дій – позбавлення волі строком на 15 років або довічне позбавлення волі з конфіскацією майна (Про внесення змін ..., 2022).

Незважаючи на вжиті протягом останніх років організаційно-правові заходи щодо протидії корупції (оновлення антикорупційного законодавства, встановлення відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень, розбудова антикорупційної інфраструктури) (Корчак, 2022, с. 820–837), масштаби її не зменшилися. На міжнародному рівні Україна часто сприймається як корумпована країна, про що свідчить її низький міжнародний рейтинг "Індекс сприйняття корупції", який розраховується фахівцями Міжнародної неурядової організації Transparency International (TI).

Так, за Індексом сприйняття корупції (CPI) у 2022 р. Україна посіла 116-те місце з 180 країн, отримавши 33 бали із 100 можливих (Індекс сприйняття корупції ...). За останні десять років Україна змогла отримати вісім балів і піднятися на 116-ту сходинку зі 180 держав світу. Антикорупційний прогрес тримається навіть попри агресію росії. Це свідчить про те, що боротьба з корупцією в Україні вже є сталим процесом, який безперервно діє, навіть у найскладніші часи для держави.

Україна, яка обрала європейський вектор розвитку, має рухатися інноваційним шляхом удосконалення антикорупційної моделі управління

в публічному секторі. Адже захищеність, зокрема демократичного конституційного ладу, є ціннісною засадою забезпечення національної безпеки України та визначає її фундаментальний національний інтерес (Про національну безпеку ..., 2018).

В антикорупційному прогресі варто визнати найкращі практики, які були впроваджені в Україні та дали вагомий результат.

Першочергово – це робота електронної системи публічних закупівель Prozorro. Платформу запустили в 2016 р. – її девіз "Усі бачать усе". Електронна система дає змогу не просто проводити тендери, а й контролювати, на що конкретно були витрачені кошти. З початку роботи через Prozorro пройшли 15 млн закупівель на 4,3 трлн грн. У 2020 р. у рейтингу Transparent Public Procurement Rating платформа визнана найбільш прозорою системою публічних закупівель у світі – вона отримала більше 97 балів зі 100 можливих (Transparent public ..., 2020).

Серед успішних проєктів також і Prozorro Продажі – це платформа онлайн-аукціонів щодо продажу або оренди майна. Вона, так само як і Prozorro, запрацювала в 2016 р. Завдяки цій системі приватизація й оренда принесли до державного бюджету України понад 69 млрд грн (дані станом на січень 2023 р.), а Організація Об'єднаних Націй відзначила цю платформу як найкращий публічний сервіс (Україна отримала премію ..., 2022).

Та чи не найбільшим антикорупційним досягненням у секторі подібних проєктів є електронне публічне декларування та запусканий у 2016 р. Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а згодом – Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Деякий час з початку повномасштабного вторгнення російської федерації публічне е-декларування було необов'язковим, що викликало шквал обурення серед українців та міжнародних партнерів. Відтак Верховна Рада України повернула публічне декларування до негайного виконання з жовтня 2023 р. (Верховна Рада України ..., 2023).

Наразі Національне агентство з питань запобігання корупції є автором таких унікальних цифрових продуктів, як "Портал доброчесності" (портал для антикорупційних уповноважених), "Єдиний портал повідомлень викривачів", "Інформаційна система моніторингу реалізації державної антикорупційної політики", "Навчальна платформа" з онлайн-курсами для молоді, публічних службовців, освітян тощо, "Санкційний портал", "База знань" (портал роз'яснень), система "PolitData" – єдина у світі, де міститься максимально повна інформація про фінансування всіх політичних партій.

Серед вагомих досягнень цього періоду потрібно назвати ухвалення нової державної Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, а також довгоочікуване призначення керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, що дало можливість активізувати розслідування щодо топ-корупції.

Власне метою нової Антикорупційної стратегії визначено досягнення суттєвого прогресу в запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а формування в суспільстві нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права визначено як один із принципів її розроблення (Антикорупційна стратегія ..., 2022). Водночас була проведена колосальна робота з

розробки та погодження Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки для її виконання, яка передбачає покроковий план як реформування 15 суспільно важливих сфер із найвищим рівнем корупції.

Передусім корупція є невід'ємною частиною тіньової економіки. А відсутність прозорих механізмів управління економікою та низький рівень оплати праці державних службовців, на що справедливо акцентує увагу І. Мордас, є економічною причиною виникнення корупції (Мордас ..., 2023).

З огляду на викладене цілком виправдано, що проблема державного регулювання економіки, а також державний та приватний сектор економіки визначені як одні з пріоритетних сфер запобігання корупції в Державній антикорупційній програмі на 2023–2025 роки. Виокремлюючи проблему неефективності існуючої моделі управління в суб'єктах господарювання державного сектору економіки, наслідком чого є збитки та корупція, як один із заходів запобігання корупції вітчизняним законодавцем пропонується запровадити щорічний незалежний аудит у тих секторах економіки, які мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави.

Отже, антикорупційні процеси значно вкоренилися у суспільно-політичне життя держави. Проте антикорупційні стратегії працюють тоді, коли вони ґрунтуються, з одного боку, на ефективних державницьких правових механізмах стримувань та противаг, а з другого – на інструментах контролю з боку громадянського суспільства.

Дискусія і висновки

Як загроза державній безпеці існування корумпованої держави зводиться нанівець проголошені у ст.1 Конституції України принципи її розвитку як демократичної, соціальної та правової держави та унеможлиблює належне виконання обов'язку щодо утвердження і забезпечення прав та свобод людини. Тому Конституція України не просто дозволяє, а й вимагає запровадження ефективної антикорупційної політики для встановлення правового порядку в Україні в цілому та, зокрема, захисту конституційних цінностей, прав і свобод.

У соціально-економічному аспекті державної безпеки корупція впливає на здатність держави реформувати і підсилювати економічну систему спершу для забезпечення стратегічних та поточних потреб громадян з огляду на сучасні виклики і загрози, а відтак і забезпечення безпеки й обороноздатності самої країни.

Корупція з огляду на національно-культурний аспект державної безпеки здатна вражати когнітивний розвиток суспільства і ставати так званими "ментальними воротами" для ворогів. І чим вища культурна толерантність населення, у випадку України до росії, тим вищі колабораціоністські ризики.

Корупція в національно-культурному аспекті тісно пов'язана з корупцією в аспекті інформаційному. В Україні відома ситуація із проросійськими мовниками – телеканалами 112, NewsOne і ZIK. Упродовж кількох років ці засоби масової інформації відкрито декларували в українському інформаційному просторі інформаційну політику росії. Рішенням Ради національної безпеки і оборони України в лютому 2021 р. було запроваджено персональні спеціальні економічні санкції проти власника і бенефіціара цих медіа, а відтак вимкнено їх з ефірного мовлення і заборонено інформаційну діяльність на користь росії і шкоду Україні (Про рішення Ради ..., 2021).

Як загроза національній безпеці корупція справляє деструктивний вплив на реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України. У результаті цього мають місце зниження

довіри громадян до інститутів влади всередині країни, гальмування сталого економічного розвитку та зниження міжнародного іміджу України.

Ефективність протидії корупції безпосередньо залежить від дієвості антикорупційної стратегії. При цьому є необхідність удосконалення взаємодії держави та громадянського суспільства у сфері протидії корупції за рахунок: активізації інформаційного обміну між об'єднаннями громадян, ЗМІ та органами державної влади і органами місцевого самоврядування; удосконалення механізмів залучення громадськості до контролю за виконанням органами державної влади та місцевого самоврядування Національної антикорупційної стратегії загалом, у т.ч. за законністю та ефективністю використання державного майна, публічних коштів; сприяння ЗМІ в широкому висвітленні заходів щодо протидії корупції, що вживаються державними органами; забезпечення громадської антикорупційної експертизи через існування прозорої процедури нормопроекування; розвитку співробітництва правоохоронних органів із громадськими організаціями та ЗМІ; вжиття державою належних заходів для забезпечення діяльності антикорупційних громадських організацій та окремих активістів, а також для їх захисту від неправомірних посягань, утисків, перешкоджання діяльності тощо; закріплення доброчесності та нетолерування корупції як компонента громадянських компетенцій.

Список використаних джерел

- Акімов, О. О. (2014). Психологічні аспекти проявів корупції в державному управлінні. *Державне управління: теорія та практика*, 1, 181.
- Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки. (2022). Закон України від 20.06.22 № 2322-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>
- Верховна Рада України відновила е-декларування. (2023). <https://www.rada.gov.ua/news/razom/240945.html>
- Індекс сприйняття корупції у світі – 2022. (2023). *Transparency International*. <https://cpi.ti-ukraine.org/>
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. (2000). Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15.11.2000. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text
- Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції. (2003) : міжнародний документ від 31.10.03. http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_c16
- Корупція в Україні 2022: розуміння, сприйняття, поширеність. (2023). <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/1f23b766-e031-4c3f-81a4-0167b4f93116.pdf>
- Корчак, Н. (2022). Протидія корупції у публічній сфері як складник державної безпеки: система антикорупційних органів та напрямки діяльності НАЗК в умовах воєнного стану. *Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього*. авт. кол. Л. Г. Комаха, І. В. Алексєєнко, В. А. Гошовська та ін. : за заг. ред. Л. Г. Комахи, І. В. Алексєєнко. ВПЦ "Київський університет".
- Мордас, І. В. (2023). Антикорупційна політика в контексті євроінтеграції України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Державне управління*. 2023, 2(16), 17–21. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2022/16-3/7>
- Під час війни ставляться до корупції як до тероризму – Міністр оборони Рустем Умеров. (2023). Міністерство оборони України. <https://www.mil.gov.ua/news/2023/11/16/pid-chas-vijni-stavlyusya-do-korupczii-yak-do-terorizmu-ministr-oboroni-rustem-umerov/>
- Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану. (2022). Закон України від 03.03.22 № 2113-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2113-20#Text>
- Про національну безпеку України. (2018). Закону України від 21.06.18 № 2469-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 лютого 2021 року "Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)" (2022). Указ Президента України від 02.02.21. №43/2021. <https://www.president.gov.ua/documents/432021-36441>
- Сприйняття населенням основних проблем (крім війни) та хто має докласти зусиль для боротьби з корупцією. (2023). Опитування Київського міжнародного інституту соціології. <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1322&page=1>

Стан корупції в Україні 2023: сприйняття, досвід, ставлення. <https://engage.org.ua/stan-koruptsii-v-ukraini-2023-spryniatia-dosvid-stavlenia/>
Стратегія забезпечення державної безпеки. (2022). Указ Президента України від 16.02.22 № 56/2022. <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>

Україна отримала премію ООН за найкращий публічний сервіс - систему онлайн-аукціонів Prozorro. Продажі. (2022). *Урядовий портал.* <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-premiyu-onn-za-najkrashchij-publichnij-servis-sistemu-onlajn-aukcioniv-prozorroprodazhi>

Чому українці хочуть до ЄС і що найбільше їх лякає. (2023). *Дзеркало тижня.* <https://zn.ua/ukr/POLITICS/chomu-ukrajintsi-khochut-do-jes-i-shcho-jikh-najbilshe-ljakaie.html>

Transparent public procurement rating: Ukraine at the top. (2020). Transparency International. <https://ti-ukraine.org/en/news/transparent-public-procurement-rating-ukraine-at-the-top/>

References

Akimov, O. O. (2014). Psihologichni aspekti proyaviv korupcii v derzhavnomu upravlinni. *Derzhavne upravlinnya: teoriya ta praktika.* 1. 181 [in Ukrainian].

Antikorupciina strategiya na 2021–2025 roki. (2022). Zakon Ukraini vid 20.06.22 № 2322-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>
 Chomu ukraiyni hochut do YeS i sho najbilshe yih lyakaye. (2013). *Dzerkalo tizhnya.* <https://zn.ua/ukr/POLITICS/chomu-ukrajintsi-khochut-do-jes-i-shcho-jikh-najbilshe-ljakaie.html>

Indeks sprinyattya korupcii u sviti – 2022. *Transparency International.* 2023. <https://cpi.ti-ukraine.org/>

Konvenciya Organizaciyi Ob'yednanih Nacij proti korupcii. (2003). Mizhnarodnij dokument vid 31.10.2003. http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_c16

Konvenciya Organizaciyi Ob'yednanih Nacij proti transnacionalnoyi organizovanoyi zlochinosti. (2000). Priynata rezolyuciyeyu 55/25 Generalnoyi Asambleyi vid 15.11.2000. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text

Korchak, N. (2022). Protidiya korupcii u publichnij sferi yak skladnik derzhavnoyi bezpeki: sistema antikorupciynih organiv ta napryamki diyalnosti NAZK v umovah voyennogo stanu. *Globalizacijni vikliki: uryaduvannya majbutnogo.* avt. kol. L. G. Komaha., I. V. Alyeksyeenko, V. A. Goshovska et al.: za zag.red. L. G. Komahi, I. V. Alyeksyeenko. PPC "Kyiv university". [in Ukrainian].

Korupciya v Ukraini 2022: rozuminnya, sprinyattya, poshirenist. (2022). <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/1f23b766-e031-4c3f-81a4-0167b4f93116.pdf>

Mordas, I. V. (2023). Antikorupciina politika v konteksti yevrointegraciyi Ukraini. *Visnik Kiyivskogo nacionalnogo universitetu imeni Tarasa Shevchenka. Derzhavne upravlinnya,* 2(16), 17–21. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2022/16-3/7>

Pid chas vijni stavlyusya do korupcii yak do terorizmu – Ministr oboroni Rustem Umyerov. (2023). Ministerstvo oboroni Ukraini. <https://www.mil.gov.ua/news/2023/11/16/pid-chas-vijni-stavlyusya-do-korupczii-yak-do-terorizmu-ministr-oboroni-rustem-umerov/>

Pro nacionalnu bezpeku Ukraini. (2018). Zakonu Ukraini vid 21.06.18 № 2469-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

Pro rishennya Radi nacionalnoyi bezpeki i oboroni Ukraini vid 2 lyutogo 2021 roku "Pro zastosuvannya personalnih specialnih ekonomichnih ta inshih obmezhuvalnih zahodiv (sankcij)". (2021). Ukaz Prezidenta Ukraini vid 02.02.21 №43/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/432021-36441>

Pro vnesennya zmin do Kriminalnogo kodeksu Ukraini shodo posilennya vidpovidalnosti za zlochini proti osnov nacionalnoyi bezpeki Ukraini v umovah diyi rezhimu voyennogo stanu. (2022). Zakon Ukraini № 2113-IX vid 03.03.22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2113-20#Text>

Sprinyattya naselenniam osnovnih problem (krim vijni) ta hto maye dokladati zusul dlya borotbi z korupciyeyu. (2023). Obituvannya Kiyivskogo mizhnarodnogo institutu sociologiyi. <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=rep&id=1322&page=1>

Stan korupcii v Ukraini 2023: sprinyattya, dosvid, stavleniya. URL: <https://engage.org.ua/stan-koruptsii-v-ukraini-2023-spryniatia-dosvid-stavlenia/>

Strategiya zabezpechennya derzhavnoyi bezpeki. (2022). Zatverdzeno Ukazom Prezidenta Ukraini vid 16.02.22 № 56/2022. <https://www.president.gov.ua/documents/562022-41377>

Transparent public procurement rating: Ukraine at the top. (2020). Transparency International. <https://ti-ukraine.org/en/news/transparent-public-procurement-rating-ukraine-at-the-top/>

Ukrayina ottrimala premiyu ООН za najkrashij publichnij servis – sistemu onlajn-aukcioniv Prozorro.Prodazhi. (2022). *Uryadovij portal.* <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-premiyu-onn-za-najkrashchij-publichnij-servis-sistemu-onlajn-aukcioniv-prozorroprodazhi>

Verhovna Rada Ukraini vidnovila e-deklaruvannya. (2023). <https://www.rada.gov.ua/news/razom/240945.html>

Отримано редакцію журналу / Received: 23.02.24

Прорецензовано / Revised: 18.04.24

Схвалено до друку / Accepted: 30.04.24

Natalia KORCHAK, DSc (Jurid.), Assoc. Prof.

ORCID ID: 0000-0001-7702-2636

e-mail: natalii.korchak@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ANTI-CORRUPTION AS THE BASIS OF ENSURING NATIONAL SECURITY OF UKRAINE: SEPARATE ASPECTS

Background. Corruption is considered as a factor of threat to national security and legal order and constitutional values in the country. Problems of combating corruption. According to the data of domestic sociological studies and the international index of perception of corruption (CRI), the current level of corruption in the state was investigated.

The purpose of the article is due to the need to highlight innovative ways of improving the anti-corruption management model in the public sector and to present the best practices that were implemented in Ukraine and gave a significant result from the point of view of ensuring state security, in particular in the conditions of Russian aggression.

Methods. A combination was used of general scientific (dialectical, systemic analysis, abstraction and concretization) and special (expert assessments, analysis of sociological data, study of program legal acts, establishment of cause and effect relationships) methods that ensure the reliability of the results and conclusions of scientific development.

Results. It was found that corruption causes serious damage to the democratic structure of society and is one of the main threats to national security. The roots of corruption lie in the mechanism of exercising state power. The fight against corruption fills activities in the field of state (public) administration with new content. This study focuses on anti-corruption policy and anti-corruption strategy combined with civil control tools. The effectiveness of combating corruption depends on the quality of anti-corruption legislation, the functional capacity of anti-corruption institutions, the sustainable economic development of the country and the integrity of the behavior of public figures and the non-tolerance of corruption by the country's citizens.

Conclusions. The main corruption threats to state and national security as a whole are singled out and the essence of corruption threats to state security in socio-economic, national-cultural and informational aspects is revealed. It is substantiated that the effectiveness of countering corruption directly depends on the effectiveness of the anti-corruption strategy. Specific measures to improve the interaction between the state and civil society in the field of anti-corruption are proposed.

Key words: anti-corruption, national/state security, anti-corruption program (strategy), best anti-corruption practices.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The author declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.